

justificadament escurçats i adaptats a la grafia i la sintaxi actuals perquè fossin més breus i entenedors per a un públic no especialitzat.

Un altre encert del recull és que cada text va precedit d'una breu presentació que el situa en el seu context històric i explica per què ha estat escollit.

Com diu M. Teresa Cabré, presidenta de la Secció Filològica, en el pròleg del llibre, les reclamacions que s'hi recullen, «amb un mínim de voluntat i de respecte democràtic haurien hagut i encara haurien de tenir resposta». Realment, cal lamentar que es tracti en bona part d'un recull de clams desatesos, i que podria ser ampliat amb molts altres documents en defensa del català posteriors a l'any 2009. Per tant, la qüestió de fons —l'estatus no subordinat del català— reclama encara una solució.

En qualsevol cas, no hi ha dubte que es tracta d'una obra que té una utilitat innegable, no sols per als que volen conèixer la història de la llengua catalana, sinó més enllà, per als interessats en la història literària i cultural —amb la qual s'entrellaça la llengua—, en la història en general i fins i tot en la política, ja que les connexions amb els grans canvis i les aspiracions col·lectives de la societat catalana hi són ben visibles.

CASAS, Mariona; CASTELLÀ, JOSEP M. i VILÀ SANTASUSANA, Montserrat: *Els secrets de parlar en públic. Guia pràctica*, Vic: Eumo Editorial, 2016. [2a edició de juliol de 2016]

MARTA JUANHUIX

Universitat Autònoma de Barcelona, Dept. de Filologia Catalana
marta.juanhuix@uab.cat

Ja fa una colla d'anys que la capacitat oratòria és un valor en alça. En el segle XXI, descobrim la sopa d'all? Immersos en l'era digital, amb la mecanització i robotització creixents de multiplicitat de tasques i la proliferació de màsters i cursos d'especialització que acoten cada vegada més els àmbits de coneixement de les persones, s'origina una doble paradoxa: d'una banda, el món és cada cop més inabastable, per això l'hem de parcel·lar i ens hi hem de fer petits per empoderar-nos i poder-nos-hi desenvolupar a escala local i global; de l'altra, com més tecnologia ens envolta, més s'evidencia la necessitat d'humanització, d'entesa i de proximitat per a qualsevol professional. Saber parlar bé es revaloritza com a competència transversal bàsica. Ens cal una comunicació eficaç.

Per això és prou oportú que Casas, Castellà i Vilà Santasusana, autors que es dediquen principalment a la docència de llengua i de didàctica de la llengua a diferents universitats catalanes, especialistes en retòrica i en discurs oral, actualitzin autors de referència clàssica com Aristòtil o Ciceró i presentin aquest text intel·ligent a mode de guia pràctica. «Tot el que no és tradició és plagiat», que pro-

pugnava Eugeni d'Ors.¹ Doncs som, precisament, davant d'una bona mostra d'originalitat amarada de tradició. Els autors hi aglutinen la seva experiència acadèmica i formativa, de trajectòria solvent i reconeguda, i ens hi revelen els secrets que han anat macerant i madurant amb el temps. La dedicatòria que enceta el llibre ja ens situa de ple en el to i el contingut que hi degustarem: «A tu, company de fatigues oratòries, perquè sàpigues comunicar bones idees, parlar amb aplom, i posar-te el públic a la butxaca». Per tant, ens parlen des de l'expertesa, però amb claredat; com a autoritats en la matèria, però amb proximitat: de tu a tu.

La breu introducció «Saber parlar en públic avui» ens remet de seguida al títol *Com parlar bé en públic*, de Joana Rubio i Francesc Puigpelat,² que s'inclou a l'apartat de la Bibliografia, en un llistat que tan sols conté 15 títols, encapçalats per la *Retòrica* d'Aristòtil,³ i entre els quals hi ha altres obres d'alguns dels autors que signen el treball que ressenyem. El primer paràgraf de l'exordi interpel·la el lector, amb unes preguntes «a les quals dona resposta» el llibre, atès que «És una guia pràctica», que «convida a fer un viatge a les entranyes del discurs», a «conèixer l'oratòria per dintre», «des d'una perspectiva europea i, especialment, mediterrània», per «cuinar un bon discurs», picant l'ullet a Daniel Cassany i a l'obra *La cuina de l'escriptura*.⁴ Se'ns fan presents, també, altres noms propis contemporanis que han treballat la retòrica i l'oralitat, com Glòria Sanz Piñol⁵ i Marta Albaladejo,⁶ tot i que més centrades en el discurs docent, o Lluís Pastor,⁷ en l'àmbit més mediàtic.

Ara bé: l'obra que ens ocupa eixampla la perspectiva i concreta tècniques útils i aplicades, atès que proposa «estratègies assequibles, a l'abast de tothom», malgrat que no s'està de reconèixer que «no hi ha solucions màgiques, perquè no existeixen», ja que el directe, l'oralitat *per se*, comporta risc, és a dir, sovint implica factors imprevisibles. Tot i així, com si es tractés d'un lema publicitari, la introducció es clou amb paraules tan agosarades com encoratjadores: «saber parlar en públic ja és al teu abast».

«El viatge comença atorgant protagonisme a l'audiència, que és la raó de ser de la comunicació oral» (p. 9). L'orador, al seu torn, ha de mostrar «carisma», «una preparació sòlida, un bon coneixement del tema i un bon patrimoni lingüís-

1. «Glosari. Aforística de Xènius», XIV, *La Veu de Catalunya*, 31-10-1911.

2. RUBIO, Joana i PUIGPELAT, Francesc: *Com parlar bé en públic*, Barcelona: Pòrtic, 2000.

3. ARISTÒTIL: *Retòrica. Poètica*, Barcelona: Edicions 62, 1998.

4. CASSANY, Daniel: *La cuina de l'escriptura*, Barcelona: Empúries, 2002.

5. SANZ PIÑOL, Glòria: *Comunicació efectiva a l'aula. Tècniques d'expressió oral per a docents*, Barcelona: Graó, 2005.

6. ALBALADEJO, Marta: *La comunicació més enllà de les paraules. Què comuniquem quan creiem que no comuniquem*, Barcelona: Graó, 2007. També, *Com dir-ho. Entrevistes eficaces en l'àmbit educatiu*, Barcelona: Graó, 2010.

7. PASTOR, Lluís: *Retòrica Exprés*, Barcelona: Editorial UOC, 2010.

tic»; ha de tenir «bones idees», però també s'ha d'expressar amb solidesa i ferma, amb «un discurs ben travat» que defugui la vehemència i la superficialitat (p. 10). De la mateixa manera que Monsieur Jourdain, personatge de Molière, parlava en prosa sense adonar-se'n,⁸ amb una bona preparació —seguint Dale Carnegie— l'orador ha de deixar brollar l'aixeta de mots i gaudir del directe: «Ompliu la botxa; obriu l'aixeta; deixeu rajar lliurement el contingut» (p. 31).

El volum consta de 15 capítols, que queden endreçats en 4 parts o blocs temàtics: «I. L'orador i l'audiència», «II. L'estructura i la posada en escena», «III. Els propòsits de l'orador», tots de tres capítols, i «IV. Les situacions comunicatives orals», que en conté sis. Cadascun duu un títol, i s'obre amb una cita que s'hi relaciona, seguida d'un sumari dels continguts que el lector hi trobarà. Al final de cada capítol hi ha una proposta de reflexió aplicada, «Pensa-hi», en què es plantegen exercicis pràctics per fer més sòlid el que s'ha llegit i, en definitiva, perquè el lector pugui millorar les habilitats a l'hora de parlar en públic. Si bé l'estructura de l'obra, en conjunt, és coherent, és millorable tant pel que fa a la cohesió com en relació amb l'organització dels continguts i la presentació visual i gràfica.

Com hem avançat, els autors s'adrecen al lector principalment per mitjà d'aquest *tu* de proximitat: «La seducció no depèn només del que diguis, sinó de com ho diguis» (p. 17). L'instrueixen i el guien amb un reguitzell d'instruccions expressades en mode imperatiu: «Posa't a la pell del públic» (p. 27), «Comunica amb sensibilitat. No ataquis, no provoquis ni ofenguis ningú» (p. 168), «Crea un clima de complicitat» (p. 179), «No donis receptes màgiques ni falses expectatives» (p. 180), «Tria bé les paraules» (p. 182), «Expressa't amb un estil propi» (p. 209). Com també hi són abundants les perifrasis d'obligació: «cal que practiquis tantes vegades com puguis» (p. 19), «has d'haver aconseguit que el públic recordi el més important del que has dit» (p. 50). Això no obstant, també s'hi empen estratègies de cortesia, s'hi remarca que la clau és «ser tu mateix o tu mateixa en qualsevol situació comunicativa oral» (p. 11) i, sobretot, que no ens hem d'oblidar que sempre parlem per a algú que ens dedica el seu temps.

El text que ens acompanya està farcit de metàfores i analogies: «L'itinerari ideal és el que va a buscar el públic, s'hi aproxima amb respecte, el sedueix i el convida al ball» (p. 26), «A diferència d'un xerraire, l'orador es forma, llegeix veus autoritzades sobre el tema, hi reflexiona i n'explica una selecció acurada» (p. 45), «Aprendre a parlar en públic és com aprendre a anar en bicicleta» (p. 65), «Les faltes d'ortografia són com una taca al vestit de l'orador» (p. 70). Tampoc no hi falten els exemples, sempre clars:

en una intervenció en un congrés mèdic, en parlar de la relació entre dues malalties, es pot dir «aquest símptoma està vinculat a aquest altre» o bé es pot dir, per donar qualitat a l'estil, «aquest símptoma *va de bracet* amb aquest altre». (p. 77)

8. MOLIÈRE, Jean Baptiste Poquelin: *Le bourgeois gentilhomme*, París: Librairie Hachette, 1974 [París: Éditions collationnées, 1671].

Pel que fa al registre emprat, el que hi predomina és el formal, però amb concessions cap a un llenguatge col·loquial ric i genuí: «anar de vint-i-un botons» (p. 40), «La concisió ha d'anar de bracet amb la precisió» (p. 74), «Perquè la situació no es converteixi en un guirigall» (p. 148), «ens poden fer passar gat per llebre» (p. 151), «planteja't si paga la pena» (p. 160), «fer mans i mànigues» (p. 180). Sens dubte, els autors, amb el text que ens regalen, ofereixen un model aplicat, tan rigorós com flexible —perquè cadascú ha de trobar el seu estil, la seva marca personal—, de tot allò que prediquen.

Malgrat això, el text conté alguns elements lingüístics objectables, com són una petita errada lingüística a «amb claretat» (p. 25), un ús absolut dubtós del verb *dir* a «No només es valora el que dius sinó com dius» (p. 111), la presència de la conjunció *i* on no hi pertoca, a «perquè els músculs bucals i s'activin i la llengua es desenganxi» (p. 194) o algun abús dels possessius, com en el cas de «gestionar bé els mitjans que t'ajudaran a potenciar el teu missatge» (p. 19) i de «prepara't la teva intervenció a partir del càlcul del temps màxim» (p. 199). Tampoc no és gaire reeixit l'intent de representació de la pronúncia de la *essa* sorda i la *essa* sonora —probablement per evitar l'ús de símbols fonètics a un lector que hi estigui poc avesat— en l'exemple «Els avis són savis» (p. 78). A més a més, s'hi fan servir indistintament els termes *intensitat* i *volum* (ps. 32-33), s'hi empra un anglicisme no recomanat pel Termcat, *teleprompter* (p. 69), en comptes de *teleapuntador*, o s'hi puntua algun fragment amb poca precisió: «En capítols precedents ja hem insistit que quan hem de parlar en públic, cal tenir molt clar què és el que volem comunicar» (p. 116).

Al capdavant, de parlar en públic, se'n pot aprendre. És qüestió de «personalitat», «planificació», «pràctica» i «perseverança» (ps. 16-19). Els autors ens detallen mil i un secrets de forma acurada i completa, perquè aprenguem a explicar, argumentar i narrar, en diferents situacions comunicatives —com poden ser les exposicions orals acadèmiques i professionals, la presentació d'informes de tipologia diversa—, encarar una entrevista en els àmbits escolar, laboral, mèdic o comercial, liderar o moderar reunions, debats i negociacions, oferir una roda de premsa, parlar a la ràdio o a la televisió, i, fins i tot, pronunciar un discurs protocol·lari —en aquest darrer cas, amb exemples analitzats. L'alt grau de detall i de pragmatisme de l'obra arriba fins a tal punt que inclou consells i recomanacions per cuidar la veu, per escalfar la musculatura facial i els òrgans fonadors abans de parlar (p. 36), per tenir cura de la imatge pròpia abans de trobar-nos amb els interlocutors (p. 41) o per proveir-nos d'un suport rígid quan duguem el guió a la mà, per no tremolar tant (p. 51). A més a més, hi ha una llista de les errades més habituals, lèxiques i morfosintàctiques (p. 81), una taula d'estratègies explicatives amb exemples que les il·lustren (ps. 90-91), exemples d'argumentació (ps. 104-105), un recull d'estratègies argumentatives (ps. 105-106) i una taula de fal·làcies (ps. 109-120), explicades i exemplificades, així com «El decàleg del bon argumentador» (p. 111). Es tracta d'una obra completa que aconsegueix el que es proposa d'entrada, que engresca i que convenç.

Com diu la cita de Voltaire que encapçala el capítol 10, «El secret per avorrir és explicar-ho tot». Espero, doncs, que us n'hagi explicat prou però poc, és a dir, que us hagi reservat algun secret perquè el pugueu descobrir vosaltres, de seguida que tingueu a les mans *Els secrets de parlar en públic. Guia pràctica*. I, sobretot, que aquests secrets us acompanyin per aprendre a comunicar-vos amb eficàcia, i que els compartiu amb tothom que els pugui preservar i aplicar, per arribar ben lluny des de ben a prop.